שלא יזור בשמו ולא יקיים בשמו • תנ"ג דהני ב' מלא יעמוד נפקי וכמוך נמי אמרינן דלא יעמוד אזהרה לדמיה אין זה ולא שבכללות דחדא מילתא היא שמשמיע שם עבודת כוכבים והא דלא נפקי סלהו מלא מזכירו משום דאי לא כתיב אלא חד קרא הוה מוקמינן ליה לעודר ומקיים ת"ל משום עבודת כוכבים הכתובה בתורה דמותר להזכיר שמה לאינגריך ואפ"ה לגזור ולקיים אסור מיהו קשה דלא ישמע הוי לאו שניתן לאזהרת מיתה ב"ד וי"ל דמשום הכי קאמר ד"ל לאוקמי לא ישמע אזהרה למדיה ומטיקרא לא פליגיהו בב' קראי אלא לאסמוכינהו בעלמא דעיקר מילתא דסלהו מלא מזכירו נפקא :

אסור לאדם שיעשה שותפות • אמר ר' שמואל ב"ש שבעה עלמה דאין לקבל הימנו ור"ת אומר מותר לקבל הימנו השבעה קודם שיפסיד כדאמר בפ"ק דמס"ג (דף ו:) דמלה ע"פ נפרעין ממנו מפני שהוא כמגיל מידם ולא חישינן דילמא חזיל ומזה ואמ"ג דהתם סמך והכא ודאי מ"מ בזמן הזה סלן נשבעים בקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלהות ואמ"פ שמה שמזכירין עמהם ש"ש וכוותם לדבר אחר מ"מ אין זה שם עבודת כוכבים גם דעתם לעשה שמים ואמ"פ שמתפיין שם שמים ודבר אחר לא אסכתן דאסור לגרוס לאחרים לשקף ולפני עור ליכא דבני נח לא הוזהרו על כך* : מרקוליס

תורה אור

לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דרוה ליה לאו שאין בו מעשה יוכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מכלל דרבי יהודה סבר לוקין עליו: הנודר בשמו והמקיים בשמו הרי זה בל"ת: הנודר בשמו והמקיים בשמו מנלן דתניא *ושם אלהים אחרים לא תזכירו שלא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד עבודת כוכבים פלונית לא ישמע על פיך שלא ידור בשמו ולא יקיים בשמו ולא יגרום לאחרים שידרו בשמו ויקיימו בשמו דבר אחר לא ישמע על פיך אזהרה למסית ולמדיח מסית בהדיא כתיב ביה יוכל ישראל ישמעו ויראו ונו' אלא אזהרה למדיח ולא יגרום לאחרים שידרו בשמו ושיקיימו בשמו מסייעא ליה לאבוה דשמואל דאמר אבוה דשמואל אסור לאדם *שיעשה שותפות עם העובד כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע בעבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך כי אתא עולא בת בקלנבו אמר ליה רבא והיכא בת מר אמר ליה בקלנבו אמר ליה והכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן כל עבודת כוכבים הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה והא היכא כתיבא דכתיב כרע בל קרס נבו ואי לא כתיבא לא מתיב רב משרשיא *ראה אחת מרובה כשלש שהיא כמנדין לשילה שהן = שתי מבילות ושני ספונין הרי זה זב גמור אמר רבינא גד נמי מכתב כתיב דכתיב העורכים לגד שלחן, *אמר רב נחמן כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דעבודת כוכבים דשריא דכתיב כרע בל קרס נבו קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא *וכתיב סבר עלגלות בית און יגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו אל תקרי כבודו אלא כבידו. אמר רבי יצחק מאי דכתיב ועתה יוסיפו לחטא ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם עצבים וגו' מאי כתבונם עצבים מלמד שכל אחד ואחד עשה דמות יראתו ומניחה בכיסו בשעה שזורקה מוציאה מתוך חיקו ומחבקה ומנשקה, מאי זובחי אדם עגלים ישקון אר"י יצחק דבי רבי אמי שהיו משרתי עבודת כוכבים נותנים עיניהם בבעלי ממון ומרעיבים את העגלים ועושין דמות עצבים ומעמידין בצד אבוסיהן ומוציאין אותן לחוץ, כיון שראו אותן רצין אחריהן ומשמשין בהן אומרים לו: עבודת כוכבים הפץ בך יבא ויזבח עצמו לו, אמר רבא האי זובחי אדם עגלים ישקון עגלים ישקון לזבוח אדם מיבעי ליה? אלא אמר רבא כל הזובח את בנו לעבודת כוכבים אמר לו דורון גדול הקריב לו יבא וישק לו. אמר רב יהודה אמר רב ואנשי בבל עשו את סכות בנות מאי ניהו? תרנגלת ואנשי כות עשו את נרגל ומאי ניהו תרנגול ואנשי חמת עשו את אשימה ומאי ניהו ברחא קרחא והעוים עשו (את) *נבחז ותרתק ומאי ניהו כלב וחמור והספרוים שורפים את בניהם (ואת בנותיהם) באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרוים ומאי ניהו הפרד והסוס אדרמלך = דאדר ליה למריה בטעינה וענמלך = דעני ליה למריה בקרבא, אף חזקיה מלך יהודה ביקש אביו לעשות לו כן אלא שסכתו אמו סלמנדרא. אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם ערוות בפרהסיא, מתיב רב משרשיא כזכור בניהם מזבחותם וגו' ואי אלעזר כאדם שיש לו געגועין על בנו? בתר דאביקו ביה ת"ש ונתתי פגריכם על פגרי גלוליכם *אמרו אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה אמר לו מאיזה משפחה אתה? אמר לו ממשפחה פלונית אני, אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה? אמר לו לאו חוץ ממני, אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד? אמר לו הן, אמר לו אמור בכל יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר לו הם

זכירת מזבחותם ותשריסם: נסר דאביקו ביה • אחר שנתקשרו בה מעצמן תקפה חיבתן עליהן: פגרי גלוליכם: *אמרו אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה אמר לו מאיזה משפחה אתה? אמר לו ממשפחה פלונית אני, אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה? אמר לו לאו חוץ ממני, אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד? אמר לו הן, אמר לו אמור בכל יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר לו הם

לומר שאין לוקין עליו דברי רבי יהודה • דמשמע שזה טוענו של לאו שאם הוחילו ישרפנו ויפטר: לא מן השם הוא זה • כלומר טעם זה איו מן הטעיקר: שמור לי • המתן: לא יגרום לאחרים • לעובדי כוכבים: וכל ישראל ישמעו וירלו • ולא יוסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך: כפי בקלנבו • לן בחותם עיר וכיון נקרלים על שם עבודת כוכבים שבה: רשם מרוכם כשלש • זב ברלה ריחה תרוכה שהוא שופע כג' ריחות שנעשה בהן זב גמור שהוא כמנדין לשילה כשיעור מהלך מחוה עבודת כוכבים שמשה גדיון עד שילה שהן שתי מבילות ושני ספונין שכן נתנו חכמים שיעור בין ריחה לריחה כדי לבטל ולהסתפג באלוגמית דהייט בין ריחה לריחונה לשניה מבילה וספוג וכן בין שניה לשלישית: קרס • נתרז כלומר כרע על ברכיו ונתרז דהייט ליגטתא דחשתני ביה קרא לא יוכלו מלא משא הרעי שבנקביהם, לא יוכלו לסבול ונתרז: נעגלים בית און • מעל עגלים שבבית אל: יגורו שכן שומרון • ירחנו שוכני שומרון: כי אבל עליו עמו • שיטלם סמחריב ויולך ו: וכמריו • שהיו טשחין לוחו: עליו יגילו • שמחים על כובד משא שגלה מהם: עגלא כבידו • משא עגבוחיו וריעי שבהן ואע"ג דלאו בעלי חיים נינהו ואין להם ריעי משתני בהו קרא ל' נגאי: מרעיבים אם ספגלים • בעלי חיים שהיו שוכדין לוחן, והיו מרעיבין לוחן, ושוחין דמשה עגליהם של בעלי ממון כלומר דמות דיוקנם ומעמידין לוחן בלד לחטיהן של עגלים, ומחמת שהיו רוחין לא הדמות תמיד היו מכירין לוחן ולכן לחריהם וממשמשין בהן כלומר, ולומרין להם הכומרים עבודת כוכבים חפץ בך וט': וזבחי אדם • משמע לוחן שוכחו האדם: עגלים ישקון • לאחר מכלן לעגלים שקון: ישקון לזבוח אדם מבעי ליה • להם אם הכומרים לומרים לעגלים הלו טשקון לאחכם לזבוח עצמכם להם: ואנשי בבל עשו אם סכות בנות • פסוק א' בסי' מלכים באותן לומות שהשיב סמחריב בשומרון ובעריה ועשו להם עבודת כוכבים: תרנגולת • לדמות תרנגולת היו עובדין ובלשונם קורין לתרנגולת 'סולמא בנות': ברחא קרחא • עז 'ברחא'-קרוי כל לאן, והעז קרי ליה 'קרחא' ע"ש שאין לו למר כל כך: נבחז • כלב טבח: דאדר ליה • מהדר לת מלוכו ומכבדו שמשליך עליו משלא שהיה לריך לטשון על לוחרו 'אדר מלך'-מהדר לת מלכו כלומר לת לחזוקו: נעשה לו כן • לשורפו בחם כמו הספרוים: סלמנדרא • היה קטנה שיולאה מתוך שהאש בוערת בו שבע שנים והסך מדמה לין האור שולט בו ובאחז מליו כתוב (מ"ג מ) "גם לת בנו העביר באש" ולא מליו לו כן אלא חזקיה: אלא לספיר לסם ערוות כפרסיא • שהיה ילרן תקפן על ערוות אמרו נפרוק כל עול תורה מעליו ואל יוכיחו על הערוות אבל על עבודת כוכבים לא תקפן ילרן: כזכור בניהם מזבחותם • משמע שהיו להם נעגועין עליהם כאדם שיש לו געגועין על בנו ולא יוכלו לוחרו ומכי משמע שזכור בניהם דומה להם כמו נפוחי: הם

נוסחא אחרת

[ועי' תוס' מגילה כח. ד"ה חיתי ותוס' נסוחות ב: ד"ה אסור]

[מגילה כח: ניחא וכתיב דברו אלא מכי מיתא רבי יצאי אמר מהכא לעגלות בית און וכו' וכן מיתא כילקוט וכ"מ בשלילות על נכון]

נוסח אחר

[שבת סג:] *אגדות בגין: "כאן כתבניתא ובאן ערן באות כאן ת בגין"

[תוספ' פ"ז פ"ד]

נוסחות כ

מגילה כח:

זכין פ"ח מ"ה

נקרא ויראו

סי"ח יכיחו לוחנו

נוסחא

נוסחא

נוסחא